LEHEN IL-MALTI

MAHRUĠ mill-"GHAQDA TAL-MALTI" (UNIVERSITA').

LULJU-SETTEMBRU, 1945 IL-HMISTAX-IL SENA Għadd 173-175.

L-UNIVERSITA'

(*Editorjal tal*-PROF. Ġ. AQUILINA, B.A., LL.D., PH.D. [LOND.])

> "......those who control universities must believe wholeheartedly that fundamental research is an essential feature of university life and that in the long run universities will be judged by the contributions which they make to fundamental knowledge." (*Asquith Report on Higher Education in the Colonies—1945*).

X'INHI Università?" saqsa l-Kardinal Newman f'wieħed mill-artikoli tiegħu li kien kiteb fid-"Dublin Catholic University Gazette" xi 90 sena ilu. U "x'inhi Università?" inħossu li għandna nsaqsu aħna wkoll fil dawk li b'università jifhmu biss skola ogħla mil-Liċeo, bid-differenza li waqt li l-aħħar eżami tal-Liċeo jwasslek sal-Matrikola, l-aħħar eżami ta' l-Università jwasslek sal-professjoni. M'ilux, xi ħadd kiteb f'wieħed mill-ġurnali ta' Malta li l-Università qiegħda biex joħorġu minnha "tobba tajbin, avukati tajbin u qassisin tajbin". Imma x'jifhem bi professjonist tajjeb il-kittieb ma qalilniex, għalkemm, minn dak li wieħed seta' jifhem, "tajjeb" jitqies dak il-professjonist li jinqala' fix-xogħol tal-karriera tiegħu.

Qatt ma jgħaddilna minn rasna ngħidu li l-professjonisti ma għandhomx ikunu jinqalgħu fix-xogħol tagħhom materjali; imma mbarra l-ħila teknika, il-professjonisti għandhom jiksbu wkoll dak l-ambjent intellettwali li jagħmilhom, kif jixirqilhom, nies moħħhom miftuħ għall-ġmiel ta' l-idejat u l-kobor ta' prinċipji.

Naqblu ħafna ma' dak li ntqal fir-rapport ta' l-"Asquith Commission (1945) li t-tagħlim ta' Università tajba għandu jgħaqqad flimkien il-ħila teknika jew materjali, ta' l-istudji, ma' l-edukazzjoni liberali li minnha joħroġ dak l-ambjent intellettwali fejn iseħħu u jikbru l-ħidmiet spiritwali tal-bniedem. L-edukaz-

zjoni liberali fiha nfisha hija ogħla mill-ħila teknika, il-għaliex, bħall-ħaddied li jrattab il-ħadida iebsa ġol-forġa, hija trattab il-karattru mqareb taż-żgħażagħ u tagħtihom dik il-għaġna u xeħta ta'—ġentlomi mnejn il-pajjiż jista' 'l quddiem ikollu l-mexxejja tiegħu. Tabilħaqq, jingħaddu kolonni taċ-ċiviltà mhux dawk il-qaddejja ta' Mammona li bil-ħila teknika tagħhom jagħmlu flus l-aktar, imma dawk li jagħtu ħilithom u, jekk jaħtieġ, ħajjithom għall-ġid ta' għajrhom. Jagħmlu ġieh lill-Università dawk li jinqdew bil-għerf u bl-istudji mhux biex jistgħu jiftaħru kemm idaħħlu liri kuljum imma kemm kellhom ħila jtaffu l-uġigħ, idewwu l-mard jonkella jeqirdu l-injuranza tas-soċjetà li jgħixu fiha. Imma biex isir dan jeħtieġ qabel xejn li l-karattru ta' l-istudenti jkun ġabar ġo fih l-influwenzi kollha ta' edukazzjoni liberali. Biex mit-teorija niġu għall-prattika nieħdu żewġ tobba. Dr. 'A' li jwieġeb għal kull sejħa ta' kull marid mingħajr ma joqgħod jara qabel jekk il-marid jista' jħallsu jew le; u Dr. 'B' li jiftiehem mal-pazjent kemm sejjer jagħtih flus. X'jiswa li Dr. 'B' jkollu ħila teknika aktar minn ta' Dr. 'A'? L-Università ma jkollhiex biex tiftaħar bih. Dan it-tabib mhux ħlief wieħed min-negozjanti ta' Malta, u professjonista negozjant jara kollox mil-lenti tal-flus u tal-qligħ u jmaqdar dawk l-istudji liberali li ma jħallux qligħ u flus. U professjonisti neguzjanti, u xejn ħlief neguzjanti, ikollha bilfors dik l-Università fejn l-istudenti ma jitgħallmux iħobbu l-istudju għalih innifsu qabel kollox. Għaldaqshekk jeħtieġ li l-Università tipprovdi lill-istudent ambjent filosofiku biex hu jkun jista' jitgħallem mhux biss iħaddem il-professjoni għall-ħajja tiegħu imma jħaddimha wkoll biex jissodisfa dik il-liġi soċjali, jew etika, li torbot bniedem ma' ieħor, sengħa u professjoni ma' oħra, kollox f'għaqda waħda bħall-bċejjeċ ta' makkinarju li jkoll flimkien jibnu Makna waħda, sabiħa u perfetta. Dil-makna hija s-soċjetà, u l-bċejjeċ tal-makkinarju huma aħna, kull wieħed bil-ħila tiegħu.

Ukoll il-moħħ tal-bniedem waħdu jwassal għal din il-konklużżjoni. Biżżejjed tkun pagan intelliġenti biex tifhem il-ħajja aħjar minn ħafna Insara tal-magħmudija biss. Ħafna huma dawk li l-ambjent filosofiku etiku tagħhom jagħmel għajb lit-tagħlim ta' Marcus Aurelius, l-Imperatur Ruman pagan li, fuq l-elf u disa' mitt sena ilu, ħalla miktub fil-"Meditazzjonijiet" tiegħu: "Bħalma t-tobba jżommu dejjem lesti l-għodda u s-skieken għal kull meta jkunu jeħtiġuhom għal għarrieda, hekk ukoll

inti għandek iżżomm il-prinċipji dejjem lesti biex tifhem il-ħwejjeġ t'Alla u tal-bniedem, u biex meta tagħmel xi ħaġa, żgħira kemm hi żgħira, iżżomm f'moħħok dik ir-rabta li tgħaqqad flimkien il-ħwejjeġ t'Alla u l-ħwejjeġ tal-bniedem. Għax qatt ma tkun tista' tagħmel xejn tajjeb li għandu x'jaqsam mal-bniedem jekk inti ma żżommx f'moħħok il-ħsieb t'Alla. U bil-maqlub."

Tidher għalhekk tassew kbira dik il-ħtieġa tal-formazzjoni tal-karattru ta' l-istudenti li għandhom jitħarrġu fl-użu ta' l-idejat u fl-apprezzamenti ta' kulturi filosofiċi u letterarji, l-aktar ta' dawk il-kulturi li bnew ir-ruħ ta' l-Ewropa nisranija. Jekk l-istudenti tagħna joħorġu għal dal-beraħ imnifsejhom jimtlew bil-fwejjaħ ta' ġonna li sa issa għadhom magħluqa għalihom. Huma jibdew jikxfu ward ġdid u mogħdijiet li ma jsibuhomx bejn il-paġni tat-testi li jistudjaw għall-eżamijiet biss. U bħalma l-ħaxix jħaddar u jikber bin-nida u x-xemx u r-riħ, hekk ukoll ruħ l-istudenti tikber u titwessa' taħt is-setgħat ta' l-influwenzi kulturali f'ambjent filosofiku Nisrani. Imma dan isir biss jekk kemm-il darba nibdew nisħqu fuq l-istudenti tagħna li l-flus fil-ħajja huma ħaġa wisq żgħira u li l-ħila teknika weħidha ma tingħażelx minn ħila teknika oħra ta' kull mekkaniku li wieħed jikseb barra mill-ħitan ta' l-Università. Għax kull sengħa għandha l-istudju u l-ħila teknika tagħha, sa s-sengħa tal-mastrudaxxa u ta' l-iskarpan. L-avukat m'għandux il-ħila teknika tal-bennej, it-tabib m'għandux il-ħila teknika ta' ħaddiem l-għamara, imma t-teknika tal-professjonist fiha nfisha ma tingħażilx mill-ħila teknika ta' ħaddiema ta' l-id oħra. U x'differenza hemm bejn il-ħila ta' tabib tajjeb fil-professjoni tiegħu u ta' mekkaniku li hu wkoll tajjeb fix-xogħol tiegħu jekk kemm-il darba l-professjonist ma jistax jiftaħar li mal-ħila teknika tal-professjoni wasal biex għaqqad il-ġid ta' edukazzjoni liberali li tiftaħlu qalbu u moħħu għall-iskopi u relazzjonijiet tal-ħajja fis-soċjeta?

Jagħmlu għalhekk ħażin dawk li ma jemmnux fil-koltura, jonkella jorbtu ma' ktieb jew tagħlim wieħed lill-istudenti flok jifthulhom il-bibien kollha tal-għerf ħalli jaraw ix-xjenza mhux bħala ġabra ta' taqsimiet waħda m'għandhiex x'taqsam ma' l-oħra, imma bħala unità intellettwali, bħala ħafna friegħi herġin ilkoll minn zokk wieħed. Issa edukazzjoni liberali trid ta' bilfors tinbena fuq l-imħabba ta' l-istudju għalih innifsu, u dan l-istudju irid ikun iħaddan tagħlim xjentifiku u letterarju, storiku so-

ċjali f'ambjent ta' libertà intellettwali, awtonomija ta' ħidma akkademika li għandha turi l-frott tagħha fil-kitba u t-tiftix talgħerf (research work).

Jekk xi ħadd iweġibna li Malta ċkejkna wisq għal dan ix-xogħol, u l-professjonist irid jaqla' x'jiekol, aħna nwieġbu minn naħa tagħna li edukazzjoni liberali ma tneħħix l-iskop utilitarju tal-professjoni, għalkemm, m'għandniex x'ingħidu, dan l-iskop huwa minnu nnifsu element barrani għaliha. Kif għedna fil-bidu, l-Università tagħna, bħalma jsir band'oħra, għandha tgħaqqad l-imħabba ta' l-istudju għalih innifsu, mal-bżonn li wieħed għandu jaqla' x'jiekol, u wisq aktar mal-ħtieġa li l-istudent jakkwista l-akbar ħila teknika fil-professjoni tiegħu, għall-ġid tan-nies.

Għaldaqshekk, ser nuri x'nifhem li għandu jsir biex l-Università tagħna żżid tgħaddi 'l quddiem fl-iskop utilitarju tal-korsijiet tagħha. L-aħjar Universitajiet kollha jinsistu fuq dak il-għoli ta' studju li nsejħulu "standard", u dan il-għoli ta' studju jqassmuh skond jekk hux studju passiv biss, jiġifieri studju li l-istudent jagħmel minn fuq il-kotba u minn għand il-professur, jonkella hux studju oriġinali jew attiv, jiġifieri studju li fih l-istudent jagħti xhieda tal-ħidma u tiftix li jkun għamel hu nnifsu, xhieda ta' dak ix-xogħol li jissejjaħ "research work". Fuq dan ix-xogħol jinbena l-aktar il-ġieħ u l-prestiġju akkademiku. Mingħajru l-Università tkun aktarx qisha xorta ta' Liċeo. Għaldaqshekk l-Universitajiet Ingliżi jagħżlu wkoll il-gradi akkademiċi f'"baċellerati" u "dottorati" u ma jħallux 'il dak li jkun jikseb dottorat qabel ma jkun kiseb il-baċellerat, kif ukoll anqas jikseb il-baċellerat fix-Xjenza, Letteratura jonkella tagħlim ieħor qabel ikun wera lill-awtoritajiet ta' l-Università li hu għandu koltura ġenerali biżżejjed biex jista' jaqbad studji akkademiċi għolja.

Fl-"Asquith Report" jingħad li l-Università ta' Londra beħsiebha tagħraf il-gradi akkademiċi kolonjali jekk kemm-il darba dawn l-Universitajiet kolonjali jerfgħu l-livell ta' l-istudji kemm imiss. Jekk dan isir f'Malta, il-gradi akkademiċi tagħna jkunu jiswew mhux biss għal dil-gżira ċkejkna imma għall-Imperu kollu, u dan ikun ta' ġid kbir għalina, l-aktar lit-tobba, li jkunu jridu jaħdmu barra bl-istess "status" ta' tobba Ingliżi. Dan mhux biss jgħinna nilħqu l-iskop utilitarju, imma jgħinna nerfgħu l-prestiġju akkademiku kif jixraq lill-Università tagħna bħala l-istituzzjoni ta' l-ogħla tagħlim fil-Gżejjer tagħna; kif ukoll bħala l-eqdem Università Kolonjali.

Aħna għandna ngħollu l-istudji tagħna l-ewwelnett għax hekk titlob il-missjoni ta' l-Università. U meta ngħollu l-istudji tagħha nkunu qegħdin ngħollu wkoll il-livell tal-karattru nazzjonali li bħalissa hu baxx wisq, billi, kif għedt qabel b'hekk noħolqu u nsaħħu ambjent ta' koltura u etika soċjali u nazzjonali. Tabilħaqq, bniedem mingħajr koltura, kien tabib, avukat, inġinier jew qassis, mhux persuna li jagħmel ġieħ lill-Università fis-soċjetà. Moħħu arah idur biss fl-isfera tas-suġġett tiegħu, u ma jkunx jista' jitħaddet fuq il-friegħi ta' tagħlim ieħor, bħall-ħmar ta' fuq il-qiegħa jonkella l-bagħal tas-sienja. Bniedem mingħajr etika soċjali, bl-imġiba tiegħu ta' neguzjant, jagħmel għajb lill-Università mnejn ikun ħareġ għax il-karattru tiegħu ma jkunx nobbli. Bniedem mingħajr etika nazzjonali jagħmel għajb lil art twelidu bħalma jagħmlu għajb lil art twelidhom it-traditturi. U aħna nqisu bniedem mingħajr etika nazzjonali kull min jew għax servili, jew għax agħma wara l-barrani, iċekken lil Malta f'kull ħaġa tajba li hi tagħha, bħalma huma Reliġjon, Storja u Lingwa, li għalina huma tliet ħolqiet ta' katina waħda. X'jiswa dak ix-xjenzat li jaf il-liġijiet tan-natura u mbagħad joħroġ ta' ħmar għax ma jafx il-liġijiet tal-lingwa tiegħu? X'jiswa dak ix-xjenzat li għandu f'moħħu maħżuna għadd ta' tagħrif fuq ix-xjenza tiegħu, u mbagħad hu nieqes mit-tagħlim tal-filosofija tax-xjenza, li tgħaqqad tagħlim ma' ieħor, jonkella hu nieqes mil-loġika li għandha tgħallmu li għax ħadd m'hu għaref f'kull suġġett, kull wieħed minna, xjenzat kemm hu xjenzat, hu injorant fis-suġġett li ma jkunx tgħallem? U x'jiswa għalhekk dak ix-xjenzat Malti li hu injorant fil-ġrajja ta' Malta u lsien il-Maltin?

Għalhekk ġid ieħor ta' l-edukazzjoni liberali hu li tgħallimna nkunu iżjed umli milli aħna, u ma ngħaġġlux infissru l-fehma tagħna ħlief fuq dawk il-materji li studjajniehom.

It-triqat tal-progress jinsabu mifruxa quddiemna. Għalina mela li naqbdu dawn it-triqat u ma naqtgħux qalbna mit-tliegħi bħall-beżżiegħa, li flok iwittu, jaraw kif jagħmlu joħolqu u jżidu d-diffikoltajiet. Jingħad li t-triqat tal-Birgu, belt qadima tal-Kavalieri, jieħdu kollha għall-pjazza. Hekk ukoll it-triqat kollha tal-progress nazzjonali jieħdu għall-Università li ħallewlna l-Kavalieri ta' San Ġwann xi mitejn sena ilu, bi statut ta' studji wisq ogħla fil-prinċipji minn dak li għandna llum.